Region Stockholm

3
Inriktning för fortsatt utveckling av nationella systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård 2023-2027
VKN 2022-0129

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Kunskapsstyrning och -stöd
Sofia Kialt

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2022-10-06

VKN 2022-0129

Vårdens
kunskapsstyrningsnämnd

Inriktning för fortsatt utveckling av nationella systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård 2023-2027

Ärendebeskrivning

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har den 10 juni 2022 beslutat att rekommendera regionerna att utveckla det nationellt gemensamma systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvårdsområdet. Regionerna föreslås besluta om att följa förslaget till inriktning för fortsatt utveckling av nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård 2023-2027. Detta ärende rör Region Stockholms ställningstagande till inriktningen.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Meddelande från styrelsen – Rekommendation till regioner om inriktning för fortsatt utveckling av det nationella systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvårdsområdet 2023-2027

Förslag till beslut

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd beslutar följande:

Inriktning för fortsatt utveckling av nationella systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård 2023-2027 antas för Region Stockholm i enlighet med Sveriges Kommuner och Regioners rekommendation.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Nationellt system för kunskapsstyrning är regionernas gemensamma struktur för att leverera en mer kunskapsbaserad, jämlik, säker, personcentrerad och resurseffektiv hälso- och sjukvård av hög kvalitet.

Vägledande för arbetet är den gemensamma visionen ”Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa. Tillsammans gör vi varandra framgångsrika”.

Etablering och uppbyggnad av kunskapsstyrningsorganisationen kom till genom en regiongemensam rekommendation, beslutad av Sveriges Kommuners och Regioners (SKR) förbundsstyrelse. Därefter fattade respektive region beslut om att etablera kunskapsstyrningssystemet på regional nivå i enlighet med SKR:s rekommendation. Landstingsstyrelsen i SLL fattade beslut om etablering och uppbyggnad av regionalt kunskapsstyrningssystem i oktober 2017 (LS 2017-0758). Programområden har etablerats på nationell nivå sedan 2018 och på regional nivå sedan 2019 när den nya strukturen och strategin för Region Stockholms sakkunnigarbete antogs 2019 av vårdens kunskapsstyrningsnämnd (VKN 2019-0008).

År 2021 och delar av 2022 gjordes en utvärdering och genomlysning av nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård. Slutsatser inklusive identifierade utvecklingsområden från utvärderingen ligger till grund för den nu föreslagna övergripande inriktningen för fortsatt utveckling av det nationella systemet för kunskapsstyrningen inom hälso- och sjukvården 2023-2027.

Inriktning för åren 2023-2027 innebär övergripande:

- att gå från en etablerings- och uppbyggnadsfas till en hållbar drifts- och utvecklingsfas som är mer tydligt inriktat på implementering och tillämpning av bästa tillgängliga kunskap samt uppföljning och resultat.
- att kunskapsstyrningen ska bidra till förändrade arbetssätt för en hållbar utveckling av framtidens hälso- och sjukvård där en personcentrerad och nära vård och omsorg tillämpas.

Inriktningen förtydligar och konkretiserar regionernas roll för det lokala införandet i form av implementering och tillämpning av bästa tillgängliga kunskap – med prioriteringar utifrån lokal analys och uppföljning, medicinska resultat, oönskade variationer samt effektivitet i användningen av befintliga resurser.

Styrelsen för SKR beslutade i juni 2022 att rekommendera regionerna att fatta beslut i enlighet med förslag till inriktning för fortsatt utveckling av nationellt system för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård 2023-2027.

Överväganden
De sjukvårdsregionala programområdena (RPO) för Stockholm-Gotland består av sakkunniga med bred kompetens och funktioner inom respektive område med koppling till läkemedelskommitténs expertgrupper och universitetssjukvårdsenheter.

RPO utgör stommen i den regionala kunskapsstyrningsorganisationen. RPO leder införandet av nya kunskapsstöd, följer upp och analyserar behandlingsresultat, samt verkar för förbättringar i vårdens verksamheter. Syftet är att minska oönskade variationer i vård och behandling för invånarna inom Stockholm-Gotland. Respektive RPO tar årligen fram mål och insatsplaner som innehåller mål, delmål, åtgärder och mått som grund för uppföljning för prioriterade sjukdomsgrupper. Mål och insatsplanerna har beslutats av VKN (VKN 2022-0063, VKN 2021-0116 och VKN 2020-0087). För att få genomslag i det, av RPO, initierade förbättringsarbetet behöver arbetet tydligare kompletteras med en inriktning regionalt mot personcentrerad och nära vård och omsorg. Även ett stärkt patientperspektiv och fortsatt utvecklat samspel med kommunerna kommer leda till förbättrad vård. Detta är direkt överensstämmande med inriktningen för nationellt system för kunskapsstyrning 2023-2027.

Inriktningen tydliggör också vikten av att stödja vården att tillämpa bästa möjliga kunskap i patientmötet. För att åstadkomma detta behöver regionen ytterligare utveckla förmågan att enkelt tillgängliggöra aktuella kunskapsstöd. Regionens kunskapswebbar behöver därför utvecklas vidare avseende distribution av nationella riktlinjer med regionala tillägg, samt för att omfatta fler riktlinjer som kan lyftas från lokal till regional nivå. Samtidigt behöver en tydlig digitaliseringsprocess ske med både framtagandet av enkla beslutsstöd som kan visas på webb såväl som direkt i framtidens vårdinformationsmiljöer. Ett sjukvårdsregionalt stärkt arbete med strukturerad vårdinformation kommer stärka både distribution av kunskapsstöd så väl som stödja uppföljningen av vården.

Inriktningen för 2023-2027 innebär ökat fokus på uppföljning av resultat vilket regionalt är ett utvecklingsområde. För att kunna följa och utveckla vården inom RPO:s prioriterade sjukdomsgrupper behöver regionen ytterligare stärka förmågan att enkelt tillgängliggöra vårdens kvalitet och resultat. Detta behövs för uppföljning av de prioriterade områdena på sjukvårdsregional nivå såväl som för förbättringar i egna verksamheter hos vårdgivare och för uppföljning av vårdgivares avtalsuppfyllelse.

Det lokala införandet i form av implementering och tillämpning av bästa tillgängliga kunskap är en central del i kunskapsstyrningens inriktning för 2023-2027. Som stöd för regionens systematiska arbete med införande av ny kunskap finns en strukturerad införandeprocess i Region Stockholm. Denna syftar till att ge konkreta resultat för berörda patientgrupper. Modellen baseras på etablerad kunskap om att leda och driva storskaligt förbättringsarbete och förtydligar samspelet mellan olika nivåer såsom RPO och vårdgivare. Den tydliggör patienten som medskapare i förbättringsarbetet. Den strukturerade införandeprocessen behöver utvecklas vidare och integreras i regionens avtalsprocess.

Vårdgivarna har ett stort ansvar för det kliniska förbättringsarbete som behöver ske i vården för att nå visionen att rädda liv och jämlik hälsa. I vårdavtal med dess ersättningar har regionen tagit med i beräkningarna verksamheternas tid till förbättrings och utvecklingsarbete. Att systematiskt arbeta med förbättringsarbete för att förbättra resultaten för patienterna är en del av verksamhetens kvalitetsledningssystem. Detta finns beskrivet i Socialstyrelsens allmänna råd och riktlinjer för Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, SOSFS 2011:9.

För att omsätta ny kunskap till klinisk praxis behövs en integrering av arbetet med forskning och kunskapsstyrning. Ny kunskap i form av resultat från forskning och life science behöver införas systematiskt, integreras i kunskapsstöd, och följas upp. Samtidigt kan kunskap som genereras från kunskapsstyrningsarbetet systematiseras genom att studeras inom ramen för forskning, eller peka ut angelägna forskningsområden. I Forsknings-, utbildnings- och utvecklingsstrategi för Region Stockholm (RS 2019-0750) lyfts samspelet mellan universitetssjukvården och kunskapsstyrningen som tillsammans ska göra forskningsresultat till klinisk vardag. Under kommande år fördjupas och konkretiseras samarbetet mellan RPO och universitetssjukvårdsenheter.

När kunskapsstyrningens strategier och strukturer etablerats i regionens arbete kommer regionen ha ett systematiskt arbetssätt för att identifiera och åtgärda omotiverade hälsoskillnader, införa nya metoder och kunskap samt kunna följa hälso- och sjukvårdens kvalitet inom vårdområden och hos vårdgivare.

Sammanfattningsvis så stämmer den föreslagna inriktningen för fortsatt utveckling av det nationella systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård 2023-2027 väl överens med Region Stockholms struktur och strategi för regionalt kunskapsstyrningsarbete.

Inriktningen bedöms underlätta regionala utvecklingsambitioner för ökad tillämpning av ny kunskap genom en strukturerad införandeprocess, uppföljning av resultat och enkelt tillgängliggörande av kunskapsstöd.

Ekonomiska konsekvenser
Ett beslut om att anta inriktning för fortsatt utveckling av nationella systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård 2023-2027 för Region Stockholm innebär oförändrad kostnad och ekonomisk planering från tidigare fattade beslut, VKN 2019-0008, VKN 2019-0058, och RS 2019-0532 och RS 2019-0828. Eventuella kostnadsökningar som tillkommer genom beslut i det nationella systemet hanteras i regionsamverkan och går in i regionens ordinarie budgetprocess. Sedan införandet har även medel tillskjutits regionen genom statliga överenskommelsemedel (VKN 2022-0050, VKN 2021-0026, VKN 2020-0078, VKN 2020-0063) vilket har gett en möjlighet till en snabbare omställning och puckelinvesteringar. Eventuell avsaknad av statliga medel framöver behöver avspeglas i justerad ambitionsnivå och omställningshastighet för delar av regionens arbete inom kunskapsstyrning.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Patientsäkerhet är målområdena för kunskapsstyrningen som utgår från Socialstyrelsens god vård-områden. Nationellt och regionalt finns samverkansgrupper med fokus på patientsäkerhet i kunskapsstyrningsarbetet. Ett ökat fokus på kunskapsstyrning och förbättringsarbete har positiva effekter för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Ett syfte med att införa och etablera hela kunskapsstyrningssystemet är att uppnå en mer jämlik och kunskapsbaserad vård. Regionen kan på ett systematiskt sätt kan identifiera och åtgärda omotiverade skillnader i vård och hälsa genom kunskapsstyrning. Detta har positiva konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser
Förslaget till beslut har inte några tydliga förutsägbara effekter på miljön. Digitala kunskapsstöd minskar behovet av rapporter och papper som skrivs ut. I nationellt system för kunskapsstyrning ingår samarbete över regiongränser och mellan aktörer inom Stockholm-Gotland. Det sker i princip uteslutande digitalt.

Administrativa konsekvenser
En viktig förutsättning för verkningsfull kunskapsstyrning och dess uppföljning är tillgång till dokumentation av vårdens insatser och utfall för patienter eller andra målgrupper. Målet är att minska den mängd data som behöver registreras av vårdgivare mer än en gång. Nationella lättillgängliga kunskapsunderlag och regionala anpassningar minskar behovet av att söka information på många olika ställen.

Magnus Thyberg
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Styrelsen för Sveriges kommuner och regioner

Godkänd av Magnus Thyberg, 2022-10-06

Sveriges Kommuner och Regioner

MEDDELANDE FRÅN STYRELSEN NR 13/2022

Vårt ärendenr: 22/00003

2022-06-10

Regionstyrelserna

Meddelande från styrelsen – Rekommendation till regioner om inriktning för fortsatt utveckling av det nationella systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvårdsområdet 2023-2027

Ärendenr: 22/00598

Förbundsstyrelsens beslut

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har vid sammanträde den 10 juni 2022 beslutat

att rekommendera regionerna att utveckla det nationellt gemensamma systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvårdsområdet i enlighet med förslaget.

Regionerna föreslås var och en och i enlighet med egna delegationsordningar fatta beslut i enlighet med förslag till inriktning för fortsatt utveckling av nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård 2023-2027, *vilket innebär:*

- **att** gå från en etablerings- och uppbyggnadsfas till en hållbar drifts- och utvecklingsfas som är mer tydligt inriktat på implementering och tillämpning av bästa tillgängliga kunskap samt uppföljning och resultat.

- **att** kunskapsstyrningen ska bidra till förändrade arbetssätt för en hållbar utveckling av framtidens hälso- och sjukvård där en personcentrerad och nära vård och omsorg tillämpas.

- **att** regionerna i första hand ska ha fokus på:
    - det lokala införandet i form av implementering och tillämpning av bästa tillgängliga kunskap – med prioriteringar utifrån lokal analys
    - uppföljning, medicinska resultat, oönskade variationer samt effektivitet i användningen av befintliga resurser
    - att enkelt tillgängliggöra aktuella kunskapsstöd för vårdens personal
    - att nyttja patientkraften och stärka patientperspektivet
    - att fortsatt utveckla samspelet med kommunerna och stärka det kommunala vård- och omsorgsperspektivet
    - att leverera underlag till den politiska ledningen för ett kunskapsbaserat beslutsfattande och den egna regionala och lokala planeringen och prioriteringen
    - att utsedda representanter i kunskapsstyrningens olika grupperingar i sitt uppdrag arbetar utifrån visionen och beaktar samtliga delar i god

Sveriges Kommuner och Regioner
Post: 118 82 Stockholm, *Besök:* Hornsgatan 20
Tfn: växel 08-452 70 00, *Fax:* 08-452 70 50
Org nr: 222000-0315, info@skr.se, www.skr.se

vård, samt bidrar till en helhetssyn på hälso- och sjukvårdens utveckling

- **att** regioner i samverkan tillsammans ska ha fokus på att utveckla och stärka förutsättningarna för;
  - en effektiv och ändamålsenlig informationsförsörjning, genom att fortsatt utveckla arbetet med strukturerad vårdinformation i regionernas vårdinformationssystem
  - att utveckla en mer sammanhållen, ändamålsenlig och effektiv uppföljning och analys
  - ett systematiskt arbete för en ändamålsenlig utveckling och användning av nationella kvalitetsregister utifrån vårdens behov
  - ett fortsatt lärande från samt en fortsättning på det påbörjade arbetet med en ändamålsenlig integrering av kunskapsstyrningen inom cancerområdet, på såväl regional, sjukvårdsregional som nationell nivå
  - en dimensionering av den nationella stödfunktionen, vid SKR, som är i paritet med samordningsuppdraget

- **att** regionerna uppdrar åt styrgruppen för kunskapsstyrning i samverkan (SKS) att, utöver att bidra till ovanstående utveckling, särskilt;
  - se över och utveckla systemets och samverkansdelarnas styrkedjor, roller och ansvar för ökad transparens, legitimitet och ändamålsenlighet
  - se över och utveckla processer och metodstöd så att kunskapsstöd framtagna inom systemet baseras på ändamålsenliga gap- och behovsanalyser och tydliga prioriteringar
  - utveckla systemets förmåga att stödja hälso- och sjukvården i att tillhandahålla en kostnadseffektiv vård baserat på bästa tillgängliga kunskap för att bidra till hållbara prioriteringar regionalt och lokalt
  - fortsatt utveckla strukturerade digitala kunskapsstöd som är anpassade för integration i vårdens informationsmiljöer, vilket gör dem användbara som underlag för beslutsstöd
  - fortsatt utveckla samspelet med kommuner, staten och andra aktörer
  - utveckla den löpande uppföljningen av kunskapsstyrningssystemet
  - tillsammans med SKR:s kansli utveckla och säkra kontinuerlig återrapportering till SKR:s politiska ledningen, och arbeta fram ett årshjul för att säkra ändamålsenlig politisk involvering och insyn utifrån de styrsignaler som getts för perioden 2023-2027

- **att** regionerna i enlighet med tidigare rekommendation från SKRs förbundsstyrelse från år 2017, om etableringen av en sammanhållen struktur för kunskapsstyrning, fortsatt;
  - samverkar utifrån den gemensamma visionen: *Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa. Tillsammans gör vi varandra framgångsrika*

- arbetar utifrån det övergripande målet om *god vård,* det vill säga att kunskapsstyrningen ska leda till en mer kunskapsbaserad, säker, personcentrerad, jämlik, tillgänglig och effektiv vård
- samarbetar och verkar genom den gemensamma etablerade kunskapsstyrningsstrukturen
- säkrar en långsiktig regional och lokal kunskapsorganisation, som speglar den nationellt gemensamma
- siktar mot ett gemensamt nationellt kunskapsstyrningssystem – genom ett utvecklat samspel med patienter, kommuner, staten och andra aktörer
- säkrar nationellt gemensamma samverkansdelar inom områden där det är mer ändamålsenligt och effektivt att samarbeta med syfte att komplettera och stödja det som behöver göras på regional och lokal nivå

Utöver liggande förslag föreslår styrelsen följande;

- **att** regionerna omgående, men senast den 30 november 2022, godkänner och ställer sig bakom denna rekommendation.
- **att** regionerna anmäler till SKR när lokala beslut är fattade.

Styrelsen har vidare fattat beslut om att ge SKR:s kansli i uppdrag att, i samverkan med styrgruppen för kunskapsstyrning i samverkan (SKS), vart femte år lägga fram underlag till SKR:s politiska ledning som grund för en förnyad politisk rekommendation om övergripande inriktning och prioriteringar för kommande femårsperiod. Samt att ge SKR:s kansli i uppdrag att, i samverkan med styrgruppen för kunskapsstyrning i samverkan (SKS), årligen ge en uppföljande återrapportering till SKR:s Sjukvårdsdelegation i relation till de styrsignaler som getts för aktuell femårsperiod.

Bakgrund

Regioner i samverkan har, med stöd av SKR, sedan år 2018 etablerat ett nationellt system för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården. Etablering och uppbyggnad av kunskapsstyrningsorganisationen har kommit till genom en regiongemensam rekommendation, beslutad av SKR:s förbundsstyrelse, med efterföljande politiskt ställningstagande i respektive region (SKR:s dnr 17/00003).

Vägledande för arbetet har varit den gemensamma visionen ”*Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa. Tillsammans gör vi varandra framgångsrika”*. Det övergripande målet har varit *god vård,* det vill säga att kunskapsstyrningen ska leda till en mer kunskapsbaserad, säker, personcentrerad, jämlik, tillgänglig och effektiv vård.

Kärnan i samarbetet är kring att utveckla, sprida och använda bästa möjliga kunskap inom hälso- och sjukvården, samt att följa upp vårdens resultat. Beslutet om att bilda systemet innebar i korthet att regionerna ställde sig bakom att:

- Arbeta utifrån den gemensamma visionen

- Samarbeta inom den gemensamma strukturen för kunskapsstyrning
- Anpassa sin regionala och lokala kunskapsorganisation till den nationella programområdes- och samverkansstrukturen
- Långsiktigt säkra en regional och lokal kunskapsorganisation
- Avsätta resurser regionalt för:
    - värdskap för programområden, ordförandeskap, processledare
    - experter i nationella programområden (NPO), nationella arbetsgrupper (NAG) och nationella samverkansgrupper (NSG)
    - nationellt gemensamma samverkansdelar som utförs helt eller delvis i SKR:s regi, inklusive den nationella stödfunktionen

Efter den inledande etablerings- och uppbyggnadsfas har en genomlysning och analys genomförts, för att utvärdera systemet i relation till de beslut som togs år 2017. Slutsatser inklusive identifierade utvecklingsområden ligger till grund för den föreslagna övergripande inriktningen och prioriteringar för den fortsatta utvecklingen 2023-2027. Det är styrgruppen för kunskapsstyrning i samverkan (SKS) som har haft i uppdrag från Regiondirektörsnätverket att initiera aktuella genomlysningar samt arbeta fram förslag till inriktning framåt. Sjukvårdsdelegationen vid SKR har också lyft frågan om behov av genomlysning och givit ytterligare stöd till det uppdrag styrgruppen för kunskapsstyrning i samverkan (SKS) erhållit av Regiondirektörsnätverket. Styrgruppens förslag till inriktning har beretts vidare av tjänstemannaledningen, via Hälso- och sjukvårdsdirektörsnätverket, Regiondirektörsnätverket samt SKR:s kansli.

Rekommendation till inriktning för fortsatt utveckling av det nationella systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvårdsområdet 2023-2027 redovisas i sin helhet i **bilaga 1.**

Varje enskild region är som huvudman enligt lag ansvarig för att bedriva en god vård som är kunskapsbaserad och jämlik. Löpande beslut från styrgruppen för kunskapsstyrning i samverkan (SKS) är därmed vägledande i form av rekommendationer till regionerna.

Förslagen omfattar den verksamhet som regionerna ansvarar för, men samspel sker med kommuner, staten, patienter och andra aktörer utifrån tanken om ett sammanhållet gemensamt kunskapsstyrningssystem.

Sveriges Kommuner och Regioner

Carola Gunnarsson

Ställföreträdande ordförande

Sveriges Kommuner och Regioner

REKOMMENDATION

Vårt dnr:
22/00598

2022-06-10

Avdelningen för vård och omsorg

Samverkan för en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård

Utveckling av nationellt system för kunskapsstyrning – hälso- och sjukvård

Övergripande inriktning och utvecklingsplan 2023-2027

Nationellt system för kunskapsstyrning är regionernas gemensamma struktur för att leverera en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet. Baserat på den rekommendation som SKRs styrelse beslutade om år 2017 har det bedrivits ett förtjänstfullt arbete med att etablera och bygga upp ett gemensamt kunskapsstyrningssystem. En mycket god grund har lagts och arbetet har kommit långt. Under etableringsfasen har fokus i första hand varit på strukturer, processer och framtagande av kunskapsstöd. Det finns nu ett etablerat system som producerar kliniska kunskapsstöd för vårdens medarbetare. Rekommendationen från år 2017 har bland annat lett till att regioner krokar arm med varandra, med kommuner, patient- och professionsföreningar, nationella myndigheter och forskarsamhället. Samarbetet tydliggör vikten av gemensamt utvecklingsarbete för att bästa möjliga kunskap ska finnas tillgängligt i mötet mellan vården och patienten, oavsett var det mötet sker. Det finns behov av att minska skillnader i utfall och öka jämlikheten i den hälso- och sjukvård som erbjuds över landet.

Att arbeta tillsammans med kunskapsstyrning är en del av en samlad strategi för att möta de utmaningar hälso- och sjukvården står inför och ett viktigt instrument för att jobba för en god och nära vård. Vägledande för det som görs nationellt gemensamt är att det sker inom områden där samverkan är mer ändamålsenligt och effektivt än att varje region gör arbetet var för sig och att det kompletterar och stödjer det som behöver göras på regional och lokal nivå.

Under 2021 har genomlysningar av systemet gjorts och behov av vidareutveckling identifierats. En övergripande slutsats är att vision och mål bör ligga fast, men att större vikt behöver läggas på implementering och uppföljning med fokus på att minska oönskad variation och öka jämlikheten.

Denna förnyade rekommendation innehåller förslag till övergripande inriktning och prioriteringar för arbetet på regional, sjukvårdsregional och nationell nivå för den kommande fem årsperioden, 2023-2027.

Sveriges Kommuner och Regioner
info@skr.se, www.skr.se
Post: 118 82 Stockholm *Besök:* Hornsgatan 20
Tfn: 08-452 70 00 *Org nr:* 222000-0315

Rekommendation till regioner om inriktning för fortsatt utveckling av det nationella systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvårdsområdet 2023-2027

Förslag till övergripande inriktning för fortsatt utveckling

Vägledande för arbetet är den gemensamma visionen ”Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa. Tillsammans gör vi varandra framgångsrika”. Det övergripande målet är god vård, det vill säga att kunskapsstyrningen ska leda till en mer kunskapsbaserad, säker, personcentrerad, jämlik, tillgänglig och effektiv vård.

Inriktningen för fortsatt utveckling syftar till:

Att gå från en etablerings- och uppbyggnadsfas till en hållbar drifts- och utvecklingsfas som är mer tydligt inriktat på implementering och tillämpning av bästa tillgängliga kunskap samt uppföljning och resultat.

Att kunskapsstyrningen ska bidra till förändrade arbetssätt för en hållbar utveckling av framtidens hälso- och sjukvård där en personcentrerad och nära vård och omsorg tillämpas.

Inriktningen för fortsatt utveckling innebär:

Att regionerna i första hand ska ha fokus på:

- det lokala införandet i form av implementering och tillämpning av bästa tillgängliga kunskap – med prioriteringar utifrån lokal analys
- uppföljning, medicinska resultat, oönskade variationer samt effektivitet i användningen av befintliga resurser
- att enkelt tillgängliggöra aktuella kunskapsstöd för vårdens personal
- att nyttja patientkraften och stärka patientperspektivet
- att fortsatt utveckla samspelet med kommunerna och stärka det kommunala vård- och omsorgsperspektivet
- att leverera underlag till den politiska ledningen för ett kunskapsbaserat beslutsfattande och den egna regionala och lokala planeringen och prioriteringen
- att utsedda representanter i kunskapsstyrningens olika grupperingar i sitt uppdrag arbetar utifrån visionen och beaktar samtliga delar i god vård, samt bidrar till en helhetssyn på hälso- och sjukvårdens utveckling

Att regioner i samverkan tillsammans ska ha fokus på att utveckla och stärka förutsättningarna för;

- en effektiv och ändamålsenlig informationsförsörjning, genom att fortsatt utveckla arbetet med strukturerad vårdinformation i regionernas vårdinformationssystem
- att utveckla en mer sammanhållen, ändamålsenlig och effektiv uppföljning och analys
- ett systematiskt arbete för en ändamålsenlig utveckling och användning av nationella kvalitetsregister utifrån vårdens behov
- ett fortsatt lärande från samt en fortsättning på det påbörjade arbetet med en ändamålsenlig integrering av kunskapsstyrningen inom cancerområdet, på såväl regional, sjukvårdsregional som nationell nivå
- en dimensionering av den nationella stödfunktionen, vid SKR, som är i paritet med samordningsuppdraget

Att regionerna uppdrar åt styrgruppen för kunskapsstyrning i samverkan (SKS) att, utöver att bidra till ovanstående utveckling, särskilt;

- se över och utveckla systemets och samverkansdelarnas styrkedjor, roller och ansvar för ökad transparens, legitimitet och ändamålsenlighet
- se över och utveckla processer och metodstöd så att kunskapsstöd framtagna inom systemet baseras på ändamålsenliga gap- och behovsanalyser och tydliga prioriteringar
- utveckla systemets förmåga att stödja hälso- och sjukvården i att tillhandahålla en kostnadseffektiv vård baserat på bästa tillgängliga kunskap för att bidra till hållbara prioriteringar regionalt och lokalt
- fortsatt utveckla strukturerade digitala kunskapsstöd som är anpassade för integration i vårdens informationsmiljöer, vilket gör dem användbara som underlag för beslutsstöd
- fortsatt utveckla samspelet med kommuner, staten och andra aktörer
- utveckla den löpande uppföljningen av kunskapsstyrningssystemet
- tillsammans med SKR:s kansli utveckla och säkra kontinuerlig återrapportering till SKR:s politiska ledningen, och arbeta fram ett årshjul för att säkra ändamålsenlig politisk involvering och insyn utifrån de styrsignaler som getts för perioden 2023-2027

Att regionerna i enlighet med tidigare rekommendation från SKRs förbundsstyrelse från år 2017, om etableringen av en sammanhållen struktur för kunskapsstyrning, fortsatt;

- samverkar utifrån den gemensamma visionen: *Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa. Tillsammans gör vi varandra framgångsrika*
- arbetar utifrån det övergripande målet om *god vård,* det vill säga att kunskapsstyrningen ska leda till en mer kunskapsbaserad, säker, personcentrerad, jämlik, tillgänglig och effektiv vård

- samarbetar och verkar genom den gemensamma etablerade kunskapsstyrningsstrukturen
- säkrar en långsiktig regional och lokal kunskapsorganisation, som speglar den nationellt gemensamma
- siktar mot ett gemensamt nationellt kunskapsstyrningssystem – genom ett utvecklat samspel med patienter, kommuner, staten och andra aktörer
- säkrar nationellt gemensamma samverkansdelar inom områden där det är mer ändamålsenligt och effektivt att samarbeta med syfte att komplettera och stödja det som behöver göras på regional och lokal nivå

SKR:s politiska ledning avser att ge förnyad rekommendation om övergripande fokus och inriktning var femte år, med årliga uppföljningar som säkras via SKR:s kansli i samverkan med SKS. Respektive regions politiska ledning ansvarar för att godkänna och ställa sig bakom rekommendationen. Beslutet ligger till grund för och utgör styrsignaler för det regiongemensamma arbetet samt uppdraget för styrgruppen för kunskapsstyrning i samverkan (SKS).

Varje enskild region är som huvudman enligt lag ansvarig för att bedriva en god vård som är kunskapsbaserad och jämlik. Löpande beslut från styrgruppen för kunskapsstyrning i samverkan (SKS) är därmed vägledande i form av rekommendationer till regionerna.

Nedan följer en kortare redogörelse av bakgrunden till rekommendationen, syftet med kunskapsstyrningen samt sammanfattande slutsatser från genomförd genomlysning med identifierade utvecklingsområden som ligger till grund för den föreslagna övergripande inriktningen och prioriteringar för kommande femårsperiod, 2023-2027.

Bakgrund

Regioner i samverkan har, med stöd av SKR, sedan år 2018 etablerat ett nationellt system för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården. Etablering och uppbyggnad av kunskapsstyrningsorganisationen har kommit till genom en regiongemensam rekommendation, beslutad av SKR:s förbundsstyrelse, med efterföljande politiskt ställningstagande i respektive region (SKR:s dnr 17/00003).

Vägledande för arbetet har varit den gemensamma visionen ”*Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa. Tillsammans gör vi varandra framgångsrika”*. Det övergripande målet har varit *god vård,* det vill säga att kunskapsstyrningen ska leda till en mer kunskapsbaserad, säker, personcentrerad, jämlik, tillgänglig och effektiv vård.

Kärnan i samarbetet är kring att utveckla, sprida och använda bästa möjliga kunskap inom hälso- och sjukvården, samt att följa upp vårdens resultat. Beslutet om att bilda systemet innebar i korthet att regionerna ställde sig bakom att:

- Arbeta utifrån den gemensamma visionen
- Samarbeta inom den gemensamma strukturen för kunskapsstyrning
- Anpassa sin regionala och lokala kunskapsorganisation till den nationella programområdes- och samverkansstrukturen
- Långsiktigt säkra en regional och lokal kunskapsorganisation
- Avsätta resurser regionalt för:
    - värdskap för programområden, ordförandeskap, processledare
    - experter i nationella programområden (NPO), nationella arbetsgrupper (NAG) och nationella samverkansgrupper (NSG)
    - nationellt gemensamma samverkansdelar som utförs helt eller delvis i SKR:s regi, inklusive den nationella stödfunktionen

Efter den inledande etablerings- och uppbyggnadsfas har en genomlysning och analys genomförts, för att utvärdera systemet i relation till de beslut som togs år 2017. Slutsatser inklusive identifierade utvecklingsområden ligger till grund för den föreslagna övergripande inriktningen och prioriteringar för den fortsatta utvecklingen 2023-2027. Det är styrgruppen för kunskapsstyrning i samverkan (SKS) som har haft i uppdrag från Regiondirektörsnätverket att initiera aktuella genomlysningar samt arbeta fram förslag till inriktning framåt. Sjukvårdsdelegationen vid SKR har också lyft frågan om behov av genomlysning och givit ytterligare stöd till det uppdrag styrgruppen för kunskapsstyrning i samverkan (SKS) erhållit av Regiondirektörsnätverket. Styrgruppens förslag till inriktning har beretts vidare av tjänstemannaledningen, via Hälso- och sjukvårdsdirektörsnätverket, Regiondirektörsnätverket samt SKR:s kansli.

Etablering av ett Nationellt system för kunskapsstyrning 2018-2022

Syftet med kunskapsstyrningen

Kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården är inte något nytt fenomen, men formaliseringen av styrningen har succesivt ökat. Etableringen av Nationellt system för kunskapsstyrning kan ses som ett led i detta. Det kan även ses som ett svar på önskemål om att centralisera den nationella kunskapsstyrningen av hälso- och sjukvården som sedan tidigare framförts från olika håll.

Kunskapsstyrningssystemet är att se som en förstärkt samordning inom kunskapsproduktion, -spridning och införande som bland annat motiveras av behovet att minska skillnader i utfall och öka jämlikheten i den hälso- och sjukvård som erbjuds över landet. Systemet strävar efter att framtagna kunskapsstöd tydligt ska rikta sig till vårdprofessionella som möter patienter i klinisk verksamhet. De nationella riktlinjerna som tas fram av Socialstyrelsen är en av utgångspunkterna. Dessa riktar sig i första hand till beslutsfattare, vilket motiverar en organisering från regionerna för att säkerställa kliniska kunskapsstöd för patientmötet.

Utgångspunkten är att bästa möjliga kunskap ska finnas tillgänglig vid varje möte mellan vårdpersonal och patient. Det ska vara lätt att göra rätt och det ska finnas förutsättningar för lärande. Det är i mötet mellan vårdpersonal och patient som värdet skapas.

Med grund i en gemensam vision för systemet, en struktur att verka genom och en tydlig ansvarsfördelning avser sjukvårdshuvudmännen att skapa ett lärande och stödjande system för hälso- och sjukvården. För att patienterna ska mötas av och få en god vård som ges på lika villkor, är kunskapsbaserad och av hög kvalitet krävs att vårdens personal enkelt har tillgång till aktuell kunskap och verkar i en lärande miljö. Vårdens processer och resultat behöver följas upp och återföras på olika nivåer i systemet. Transparens och öppna jämförelser ökar möjligheter till lärande. Kunskapsunderlagen som möter användarna behöver vara samordnade, framtagna på relevanta områden och utformade så att de är lätta att använda i vårdmötet, exempelvis i form av beslutsstöd.

Systemet grundar sig på beslut och satsningar som tagits och genomförts under mer än ett decennium på såväl regional som statlig nivå, och bygger till stora delar på grupperingar och konstellationer som fanns redan tidigare på regional, sjukvårdsregional och nationell nivå. Det gemensamma arbetet innefattar ambitioner och förväntningar på flera olika nivåer och ledder i hälso- och sjukvårdssystemet, från den nationella arenan till det enskilda

vårdmötet. Flera olika slags arbetsprocesser inbegrips – från gemensam nationell produktion av kunskapsstöd och rekommendationer, till professionellt nätverkande och lokalt kvalitetsarbete.

Regionernas gemensamma kunskapsstyrningssystem avser att stärka förankringen i klinisk praktik, som följd av konstruktionen där medicinska experter är utsedda av sina regioner, snarare än att de arbetar i egen regi eller representerar enskilda professionsföreningar. En konstruktionen med sjukvårdsregionalt utsedda företrädare för kunskapsområden och samtidigt med ansvar för helhetsperspektiv i nationellt gemensamma grupperingar, samt regionala/lokala motsvarigheter, förväntas stärka legitimiteten och förenkla implementeringen av bästa tillgängliga kunskap.

Organiseringen avser att främja lärandeloopar och verksamhetsutveckling, där kunskap snabbare kommer till användning. Det sker med stöd av ett arbetssätt som mer effektivt samlar, samordnar och tillgängliggör bästa tillgängliga kunskap samt tillhandahåller en mer utvecklad och ändamålsenlig återkoppling av vårdens produktion och resultat över hela landet.

Idéer kring organisering och arbetssätt har hämtats både internationellt ifrån, men även från välfungerande regionala modeller med programgrupper inom vissa diagnosområden.

Vägledande för det som görs nationellt gemensamt är att det sker inom områden där samverkan är mer ändamålsenligt och effektivt än att varje region gör arbetet var för sig och att det kompletterar och stödjer det som behöver göras på regional och lokal nivå. Samverkan sker i första hand kring de två delkomponenterna *kunskapsstöd* och *stöd till uppföljning, öppna jämförelser och analys*. Andra viktiga delkomponenter för en effektiv kunskapsstyrning är *stöd till utveckling* och *stöd till ledarskapet*, vilket det bäst ges förutsättningar för lokalt.

För att binda ihop delarna i en ”kunskapsstyrningsloop” har det dock blivit tydligt de senaste åren att det även krävs ett grundläggande gemensamt arbete kring *enhetlig informationsstruktur* inom och över system- och vårdgivargränser, samt *strukturerad vårddokumentation*. Det är grunden för en ändamålsenlig informationsförsörjning i flera led. Arbetet med strukturerad vårdinformation är långsiktigt och bidrar successivt till mer enhetligt och strukturerat innehåll i vårdinformationssystemen, utvecklingen av digitala kunskapsstöd samt bättre förutsättningar för god uppföljning.

Uppföljning av etableringen

Nationellt system för kunskapsstyrning lägger grunden för det samlade arbetet för en mer kunskapsbaserad och jämlik hälso- och sjukvård på nationell, regional och lokal nivå.

I enlighet med styrdokumentet som antogs år 2017 arbetar regioner i samverkan nu utifrån den gemensamma visionen. Visionen och målbilden är väl kommunicerad och förankrad, och ambitionerna uppfattas som relevanta och eftersträvansvärda. Samarbete är etablerat och en nationellt gemensam grundstruktur har byggts upp, bestående av totalt tjugosex nationella programområden (NPO) och sju nationella samverkansgrupper (NSG). En anpassning har skett av den regionala och lokala kunskapsorganisationen för att spegla den nationellt gemensamma programområdes- och samverkansstrukturen. Resurser har avsatts regionalt för aktuella uppdrag inom systemet, och en sjukvårdsregional samt regional kunskapsorganisation har byggts upp med en långsiktig ansats. Alla representanter som på olika sätt bidrar och verkar inom systemet har ett helhetsansvar för systemets vision och övergripande mål för god vård.

Processer för såväl administration som utveckling och införande av kunskapsstöd har utvecklats i takt med systemets framväxt. En teknisk infrastruktur och arbetsprocesser för att ta fram, granska och distribuera kunskapsstöd för användning i patientmötet har byggts upp (Nationellt kliniskt kunskapsstöd). Kunskapsstödet innehåller i nuläget strax över 400 rekommendationer, som nu börjar nå ut till patientmöten runt om i landet.

En utveckling har skett över tid i den roll som eftersträvats, med sikte mot ett nationellt gemensamt system, där tex. samverkan med kommuner och även staten har formaliserats. Nationellt system för kunskapsstyrning har blivit en part till nationella myndigheter, framförallt via det partnerskap som har etablerats. Partnerskapet till stöd för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård är ett samarbete med flertalet av de myndigheter som är anslutna till Rådet för styrning med kunskap. Syftet är att bidra till en gemensam nationell kunskapsstyrning. Med ”en gemensam kunskapsstyrning” avses att regionernas och berörda myndigheters arbete med kunskapsstyrning kompletterar varandra för att skapa en sammanhängande/sammanhållen och effektiv helhet.

Vidare har relationer byggts upp mellan representanter i Nationella programområden (NPO) och myndighetstjänstemän, främst vid Socialstyrelsen. Det har även blivit lättare för regionerna att utse och tillsätta experter i olika regeringsuppdrag, och NPO:erna har blivit en naturlig ingång för externa intressenter som söker specialistkunskap inom ett visst sjukdomsområde. Det finns upparbetade samarbeten och

efterfrågan på den nationella/centrala nivån, men även en ökad lokal och/eller verksamhetsnära efterfrågan på expertis och stöd, som verkar öka i takt med att olika kunskapsstöd publiceras inom olika verksamhetsområden.

De strukturer och kommunikationskanaler för nätverk, lärande och samordning som byggts upp kan ses som ett av de viktigaste resultaten hittills av etableringen av systemet.

Identifierade utvecklingsområden

Även om det kan ses som för tidigt att utvärdera effekten av kunskapsstyrningssystemet på patientnivå så har avsaknaden av konkreta uppmätta resultat i vårdens vardag bidragit till frågor om kunskapsstyrningssystemets kostnadseffektivitet. Att kunna påvisa vilken kvalitetshöjning och kostnadspåverkan som systemet medför beskrivs som avgörande för legitimitet, engagemang och genomslag. Det finns därutöver en oro kring att systemet fokuserar alltför mycket på framtagande av nya kunskapsstöd, istället för att omsätta befintliga kunskapsstöd i praktiken.

När det gäller utvecklingen framåt behöver fokus skiftas från etablering av strukturer och framtagande av kunskapsstöd till implementering, tillämpning, uppföljning och resultat. För att säkra leverans mot mål och vision behövs ett ökat fokus på kvalitet och medicinska resultat, strävan mot att minska oönskad variation, att stärka patientperspektivet samt att öka effektiviteten i användningen av befintliga resurser.

Kunskapsstyrningssystemet behöver vidareutvecklas på vissa områden samtidigt som kostnader hålls under kontroll och finansieringsramen för det nationellt gemensamma arbetet blir mer långsiktig och ändamålsenlig utifrån de prioriteringar som görs.

En ökad transparens och förtydligad roll- och ansvarsfördelning efterfrågas från flera håll, och för att bidra till detta krävs ett fortsatt arbete med att förtydliga kunskapsstyrningssystemets roll, likväl som styrkedjor och uppdrag för olika grupperingar.

Utöver detta har ytterligare ett antal utvecklingsområden identifierats - övergripande och förenklat handlar det om:

- Den politiska involveringen i kunskapsstrukturen
- Kommunernas roll och medverkan i kunskapsstrukturen
- Kunskapsstrukturens förmåga att bidra till horisontella prioriteringar

- Kopplingen mellan kunskapsstrukturen och nationella kvalitetsregister, cancerområdet samt samverkansmodellerna för läkemedel och medicinteknik
- Samverkan med myndigheter, patient- och anhörigföreningar, professionsföreningar och andra aktörer
- Strukturerad vårdinformation
- Löpande uppföljning och utvärdering av kunskapsstyrningssystemet

Det sker nu en övergång från etablerings- och uppbyggnadsfas till mer av drifts- och utvecklingsfas. I samband med det läggs aktuellt förslag till övergripande inriktning och prioriteringar för den fortsatta utvecklingen av systemet framåt, 2023-2027. Förslaget baserar sig på slutsatser från genomförda genomlysningar och dialoger.